

'Hızır'la Kırk Saat'lik Belgesel Filmde Şairin Çözüm Arayışı

Ömer AKSAY

Epik anlayışa, özellikle arayış dönemlerinde yer açan modern Türk şiirinde Mehmed Âkif'le başlayan çizgiyi, Nâzım Hikmet'ten sonra sürdüren güçlü isim Sezai Karakoç'tur. *Hızır'la Kırk Saat* (1967), *Taha'nın Kitabı* (1968), *Leylâ ile Mecnun* (1980) epik anlatıyla kurulmuş şiirsel yapıdadır. Bu yapıtların içinde *Hızır'la Kırk Saat*'in ayrı bir konuma sahip olduğunun fark edilebilmesi önemlidir. *Hızır'la Kırk Saat* modern şiirin geldiği yer ve İslami şuur açısından oldukça önemli bir arayış döneminde yayımlanır. Bu dönem dünya üzerindeki Müslümanlar için yeni bir varoluş sınavının verildiği dönemdir. 1967'de Üçüncü Arap-İsrail Savaşı, Müslümanları (Müslüman olarak bilinenleri) birbirinden ayıracak ve Müslümanların birbirine düşman olmasına yol açacaktır. Bu, İslam düşmanlarının Orta-Doğu sahnesinde hâlâ izlenme rekoru kıran, hemen her gün yeni bölümlerini sahneye koydukları oyunun başka bir aşamasıydı. Türkiye, bu oyunda tavrını Müslümanlardan yana değil, Yahudi ve Hristiyanlardan yana koyarak, İslam düşmanlarının kafasındaki soru işaretlerini silmeye çalışmaktaydı. İstiklal Harbi'ni kazanmış, İslami kimliğe sahip konumunu muhafaza eden Türkiye, İslam düşmanlarının kafasına "acaba?" sorusunun hiç takılmaması için gayret gösteren bir yolda ilerlemeyi seçmişti. Zaten bir iki sene sonra siyasal İslamın sahneye çıkışıyla dönemin koşulları büsbütün belirlenmiş olacaktır. *Hızır'la Kırk Saat*'e işte böylesine önemli bir dönemde yayınlanmış, ufuk açıcı bir belgesel film gibi bakılabilir.

Film "çok sağlam surlu şehirden" panoramik bir görüntüyle başlar. Hızır'ı, bu şehirden geçerken uzaktan görmekteyiz. Hızla kadraya giren yarasalardan, ["Beni yalnız yarasalar tanıdı"] "Kedi yavrularından başka/ -O da gözleri açılmış olanlardan başka-/ El uzatmaya değer/ Soluk alır bir nesne bulamadım" der Hızır. Şairin kamerası Hızır'la birlikte şehrin evlerinde dolaşır.

"Her evde kutsal kitaplar asılıydı
Okuyan kimseyi göremedim

Okusa da anlayanı göremedim" der Hızır (veya şair). İslami kimliğe sahip konumunu muhafaza eden bir Türk evidir kameranın gezindiği, duvardaki işlemeli kılıflara zum yapılan ev.

Doğumunun 80. Yılında Sezai Karakoç'un Şiiri

Bu evdekiler, tıpkı Mehmed Âkif'in "*Lâfzı muhkem yalınız, anlaşılın, Kur'an'ın:/ Çünkü kaydında değil hiçbirimiz ma'nânın*" dediği gibi okuduğunu anlamadan yaprağına bakanlardır.

"Aradığım bu ülkede de yok" der Hızır (1).

Hızır birini mi arıyordu? Hızır'ın aradığı hangi şehirde, hangi ülkedeydi? Hızır'ın aradığı yoksa biz miydik? Herkes kendini, Hızır'ın aradığı biri, parçaları birleştiren birey olarak mı görmeliydi? Bunu başarabilecek olanlar kimlerdi? Kendini, kimliğini kaybetmeyenler; kimliğine, ülkesine, dinine, ruhuna sahip çıkanlar mıydı?

Hızır'ın içinden geçtiği bu katılaştırmış, ruhu sertleşmiş kent ülkenin bir bakıma özeti gibidir. Bu, kimliğini kaybetmiş, hafızası silinmiş bir kenttir. "Bu çok sağlam surlu şehirde de" ne yazık ki aradığımı bulamadan geçecektir Hızır. Belki "bu çok sağlam surlu şehirde" biz de bulunuyorduk ve Hızır'ı tanımamış olabilirdik. Bütün kentlerden, bütün ülkelerden geçerken, aradığı ruh, insan ruhudur Hızır'ın. Doğuda olduğu anlaşılın bu şehirde aradığı ruhu bulamamak onu sarsar, bu şehir onun için farklı bir değere sahiptir; çünkü acı bir yakınmayla: "Ey batıdaki mağaralar/ Beni afyonunuz bağlasaydı da/ Uyusaydım/ Bu katı bu sert kente gelmeseydim" der.

"Taşlar hâtıra yazılamayacak kadar/ Fazla kararmış" olduğu için bu şehri de bir iz, bir kayıt bırakmadan terk eder. Hızır, anılarının "*Taşa kayaya su çizgisine/ Gök kıyısına çiçek duvarına*" yazıldığını söyler bize. Şehrin; insanı, ağacı, göğü yutan metropolün; sürekli çoğalan, yükselen beton duvarlarına, kararın ufkuna, talan edilen ruhuna tanıklık ederek Hızır'la birlikte (hem kamera hem de biz seyirciler) şehri derhâl terk ederiz. Artık bu şehirde anılarımızı kaydedeceğimiz ne bir taş, ne bir kaya, ne bir su çizgisi, ne gök kıyısı, ne de çiçek duvarı görmek mümkündür. [Helikopterle kamera, hızla şehri bir uçtan bir uca kat eder. Kısa bir anda şehrin dört bir yanı, akan caddeler, mabedler, gökdelenler, köprüler, kuleler, meydanlar tepeden görünümle verilir.] Kimi şehirlerse erken yaşlandığı için, tazelenmeye, bakıma ihtiyacı vardır. Tıpkı kimi genç insanların ciltlerinin kuruması gibi, bu şehirler katı ve sert bir yapıya sahip değildir:

"Kuruyan şehirler vardır
Hızır
Ay bölünüşünden dökülen
Tüveyçler taşır onlara
Ve o kentler
Bir akşam
Gençleşirler" (31)

Hızır (veya şair) “*Hükümdarların hükümdarlığı için halka yalvardığı/ Ama yine de eşsiz zulümler işlediği vakitlere erdim*” der ve bu zulme ortaklık eden, göz yuman “*yeşil sarıklı ulu hocalar*”a, hakikat karşısında susan, kafasını toprağa gömenlere “*Ey yeşil sarıklı ulu hocalar bunu bana öğretmediniz*” diye çıkışır. Bu âlim geçinen hocalar, kâğıttaki, kelimelerdeki ve sözlerdeki putların nasıl silineceğini halka öğretmeyerek suç ortak olmuşlardır.

*Hızır*la *Kırk Saat*'de sürekli vurgulanan Hızır'ın kimliği tamamen modern imgelerle işlenmiştir; karşımıza çıkan, bize rehberlik eden Hızır da modern bir imgedir sonuçta. Biz, her ne kadar Kur'an'dan, sünnetten ve tasavvuf literatüründen edindiğimiz ön bilgilerle bu epik şiirdeki “*Hızır*la” bağlantı kurmaya çalışsak da hem gerçek Hızır (as)'ın kimliğinden, hem de anlatıcının kimliğinden kaynaklanan metafizik kapalılık buna kolayca izin vermez. Hepimizin ihtiyaç duyduğu, hepimizin sevinçle karşıladığı bir dost, bir sevgili, mübarek bir kimlik olarak onun, hemen kabul ederek bize eşlik, rehberlik edeceğini sanmak büyük bir yanılma olacaktır. Ön yargılarımızı kaldırıp atmak zorundayız bu yolculukta. *Hızır*la *Kırk Saat*, Türkiye'de yerleştirilmeye çalışılan din algısının kesinlikle karşısında duran, hiçbir projeye, cemaate, kurum ve kuruluşa mensup olmayan tefrit aşamasındaki bir mümin-şairin kaleminden çıkmıştır. Bu gerçeği hep göz önünde tutmalı, kitap olarak yayımlandığı tarihin 1967 olduğunu da unutmamalıyız.

‘*Hızır*la *kırk saat*’ birlikte olan şair, aynı zamanda okuyucuyu da bu *kırk saatlik* yolculuğa davet eder. Hızır imgesi, şairin yakından tanık olduğu olaylara, çağın sorunlarına ilahî/bâtını bir kişilik sayesinde yepyeni, kendine özgü yorumlar, notlar düşmesini daha da kolaylaştırmaktadır. *Hızır*la *Kırk Saat*'de şair kendinden açıkça söz etmez. Bu bir gizlenme değildir; çünkü Hızır'ın belirmesi şairin kendini (nefsini) geri plana çekmesini zorunlu kılar. Hızır'ın kimliği şairin kimliğiyle yer değiştirmiştir, örtüşmüştür denilebilir. Şairin mümin olarak geldiği seviyeyi burada görebilmemiz mümkündür. Hızır (veya şair) kendisiyle karşılaştığımız ilk saat, “*Çok eski bir şairin (ben miyim yoksa)/ Taktım akluma şöyle bir dörtlüğünü*” diyerek sanki bu yer değiştiren, örtüşen kimlikle ilgili bir sır, bir ipucu verir.

Elimizden tutup bizi şehirde dolaştıran Hızır'dır. Çağın tanıklığıdır Hızır'la geçirdiğimiz *kırk saat*. Hızır'ın tanıklığına ihtiyacımız vardır, çünkü yaşanan saçmalıkların içinden çıkmak, bize verilen kelimelerle yeniden cümle kurabilmek, beraatimizi kazanmak için bir tanığa ihtiyacımız vardır. *Kırk saat*; ancak bu *kırk saat* periyodik olarak peş peşe geçen *kırk saatten* oluşmaz. Sezai Karakoç, *Hatıralar*'ında (Diriliş, 1990) *Hızır*la *Kırk Saat*'i, Yenikapı'da deniz kenarındaki kahvelerde *kırk günde*, *günde bir saatten kırk saatlik bir çalışmayla* yazdığını söyler; ancak okur-takipçi-insan için her saat altmış dakikadan ibaret değildir. Belki her saati bir yıl, belki *kırk yıl* olan bir Zaman ve/yahut Zaman-

sızlık boyutunda tanışıyoruz Hızır'la. Söz gelimi yirminci bölüm ya da yirminci saat Ashab-ı Kehf'i çağrıştıran imgelerle örülmüştür. Zaman birdenbire geriye alınmıştır bu bölümde, ama sanki bugüne ait bir ashab, sanki bugün bir mağarada buluşmuş gibidir. Kırk saatte kırk değişik kesit sunuyor bize Hızır ya da Hızır imge/maskesi arkasında kendini iptal eden şair. Bunun pek bir önemi yok, Hızır da, şair de aynı yerde, aynı konumda, aynı zamanda buluşuyor. İbn Arabî'nin "berzah"tan bahsederken kullandığı "sûretler çarşısı" tarifindeki gibi birbirlerinin kimliğini teklifsiz kullanabiliyor, birbirlerinin suretini rahatça giyebiliyorlar. Farklı dönemlerde, farklı iklim ve kara parçalarında, hatta farklı çağlarda kayıtlara geçen saatlerin toplamıdır kırk saat. Belki de kırk saat süren bir tek insanın hayatıdır.

Şiir umut doludur; karamsardır, ama umutla bakar, umut hiç kesilmez. Hızır'ın tabiatı, Hızır'ın mizacıdır umut veren. Hızır'ın ilham kaynağı doğrudan Kur'an'dır, Kur'an'dan yayılan sonsuz umudu taşır yüksek bir bilgi olarak. "Kâbusları süpüren umut için gerekli" olan ışığı, ilhamı Kur'an'dan alıp tabiat bilgisine dönüştürüyordu. (s. 48)

"Keçiler koyunlar ve sığırlar
Kuşaktan kuşağa iletecekleri bilgileri
Gündüzleri dağda toplayacaklar
Evlerde durmamacasına yazacaklardır geceleri
Bunlar kır papirüsleri
Bir şiirin ipek sayfalarıdır
Su düşmeyen bir koğuğa saklarlar onu
Sonra güneş açınca
O sayfa ağızlarında
Tekrar çıkarlar çayırlara" (s. 44)
"Türlü hastalığın bakıcısı arılar
En küçük minicik bir zikirdir karıncalar" (s. 104).

Bu şiirden yayılan koku incirlerin, narların, zeytinlerin kokusudur. Hızır aynı zamanda tabiat bilgeliğinin de sahibidir. "Taşların kalb atışlarını duyanlar/ Yalnız onlar okur benim söylediklerimi" (8) der. "Bahar yaz güz kış/ Ben sen İsa ve Yahya/ Bir gülü yetiştirmek için/ Yaratılmışız/ Şükür Tanrıya" (8). Kendini tanıtmaya "Benim ben ben Hızır" diyerek başlar ve "Çığ yuvarlayıcısı/ Kaya atıcısı/ Dağ bölen/ Depremi özü/ Şimşek mayası/ Hardal kokusu/ Çekirge sabrı/ Arı vahyi" diye devam eder (11).

"Taş atmayın denize/ Taşınızı sonra/ Kışın geri verir size" (32) diyerek insanları uyaran bir bilgeye dönüşür. Su düşmeyen bir kovuğa saklanmış şiirin ipek sayfaları çok şükür ki vardır, bizimle buluşmayı bekler o kovuğun içinde.

*Hızır*la *Kırk Saat*'i "İslam dâhil -Nil'den Çin'e- Doğu kültürlerinde önemli bir yere sahip olan Hızır(lar)'ın şiiri" olarak görmek büyük bir yanlış okumadır. Modern kültür tanımı, bizim başımıza bela olan bir dert. Biz, tecrit aşamasından tefrit aşamasına uzun süredir geçemediğimiz için kendimizi başkalarıyla, başka kültürlerle özdeşleştirme illetine tutuluyoruz. Dinler arası diyalog gibi modern saçmalıkları benimsemek de bu nedenle hoşumuza gidiyor. Kendimizi bu biçimde 'tefrit' aşamasına ulaşmış sanıyoruz. İslamı bir kültüre indirgeyerek diğer dinlere dâhil ettiğimizde İslama en büyük zararı vermiş oluyoruz. "İslam dâhil" dediğiniz zaman bütün dinleri için içine katmış olursunuz ki, bu durumda *Hızır*la *Kırk Saat* değil, bir saniye bile geçirmeniz mümkün değildir. *Hızır*la *Kırk Saat*, "Nil'den Çin'e" her kültürle, her kültür bitkisiyle diyalog kuran ve/veya dostluk-barış ödülüne aday hınzırların şiiri değildir. Bu şiir, son din İslamla bir toparlanmadan, yepyeni bir varoluş muştusundan bahsetmektedir.

"Derleniş toparlanış diriliş saati
Geldi
Yükseldi bir ağartı müslüman ufuklardan
Müslüman mevsim ve iklimlerden
Kelimeler sıçradı yıllarca beklemişlerdi taşlarda
Bir başkalaşım oldu yazılarda
Seslerin durduğu yerde
Gizlice süren bir ayet sonu yumuşaklığı
Duruşlar bir sûreden inmişçesine ağırbaşlı
Davaranışlar ölçülü tartılı
Büyük dönüş başlamadan önce
Kendini bırakarak evrenin koştuğu o Bütüne
Bir kanat çırpmasıyla karıştığı Varlığa
Düzeltilip dünyayı yeniden
Toplumunu diriltten insanı erdiren" (40)
"Artık her gün her gece
Bir kadir günü ve gecesi
Kur'an iniyor dağlardan tepelerden" (40)
Yağmuru bile inen Kur'an'ın yedeğinde görüyor.
"Yağmur onun yedeğinde
Horozlar en keskin sesleriyle ötmede
Koyunlar ışıldıyor yünlerinde
Yeni ve keskin bir bilgelik keçilerde" (40)

Evet, keçilerde bile "yeni ve keskin bir bilgelik" fark edilmektedir. Hızır'ın ilham aldığı *Kur'an*, bir kez daha Hızır'ın eliyle yayımlanan bir tabiat bilgeliğini, yüreklere sonsuz umudu taşır.

“Günaydın Tevrat'ı aslından okuyan
İncil'in öz sesini duyanlar
Gerçek Musevî gerçek İsevî
Gerçek Hristiyan” (33)

Burada dinler arası diyaloga asla bir gönderme yok. “Gerçek Musevî[ye] gerçek İsevî[ye]” selam veriyor Hızır, “gerçek Hristiyan[a]” sesleniyor burada. Eğer dinler arası diyaloga bir gönderme olsaydı şöyle demezdi:

“Günaydın bütün insanlar
Günaydın yeryüzünün yüz akı müslümanlar
Günaydın
Kur'an Cebrail
Günaydın
Sûr İsrâfil” (33)

Bu, Hızır'ın zamanı aşan, zamanın hükmünü kaldıran bilgisidir. Onun tarihsel bakışında Bedir, Yermük, Hendek, Uhut'la Birinci Cihan Savaşı'ndaki Yemen ve Kafkas cepheleleri aynı ekseninde birleşir (33). “Ekmeğini kendi/ Elin-den devşirmiş/ İşçiler”le (33) savaşta şehit düşenleri bize göre aynı zamanda selamlar. “Mevlüt yazan şairler”le velileri, kadınları aynı selamda buluşturur. Burada Hızır'ın saatine göre ayarlanmış bir şiirde Hızır'la buluşturur bizi şair.

Edebî bir metin içinde kimliğini izhar eden Hızır'ı, önceden sahip olduğumuz bilgi dâhilinde, Kur'an'dan, hadis metinlerinden, tasavvufi metinlerden yola çıkararak teşhis etmek zorunda değiliz. Şiir bize böyle bir zorunluluk dayatmıyor. Hızır hakkında önceden edinilmiş bilgiler de zaten belirli bir şahsa yönelik olmaktan uzaktır. Teşhis edilmesi imkânsız denebilecek zorlukta, karmaşık bir kimliğe bürünmüştür Hızır. “Biz bir Hızır'ız ama belki bin Hızır gibi” (9) diye tanımlar kendini. Buradan şöyle bir çıkarım da yapılabilir belki: Herkesin kendince bir Hızır'ı vardır, kim bilir. Her kulun sıkıştığında yetişen Hızır'ı aynı Hızır mıdır? Bu soru da kafa karıştırıcı bir soru olarak duruyor bir kenarda. Sezai Karakoç, bizi bu kurgulardan/kuruntulardan kurtararak Hızır'ın ta kendisiyle tanıştırıyor. Yüzleştirme imkânı veriyor Hızır'la geçirdiğimiz kırk saat süresince; tıpkı Hz. Musa (as) deneyimindeki gibi, Hızır'a hiç karşı çıkmamamız, yaptıklarının nedenini sorgulamamız gerektiğini bilerek. Oysa burada tanıdığımız Hızır, bu kırk saatlik beraberliğimizde bize böyle bir koşul dayatmıyor. Son derece açık yüreklilikle, anlayışla, sabırla karşılıyor her türlü olumsuz durumumuzu. Kırk saatin hiçbir bölümünde “tamam buraya kadar, yollarımızı ayırıyoruz artık, bana itiraz etmeyeceğine dair verdiğin sözde durmadın” demiyor, olağanüstü bir sabır gösteriyor.

“Ey insan prizmaları
Sizden uzak değilim

*İlyas benim kızılötem
Ben sizin morötenizim” (14)*

Okur-takipçi-insan, Hızır'da Hızır'la kendini kavramaya başlar. Burada Heidegger'in ileri sürdüğünün tam tersi 'dünya-içindeki varolanın' ehemmiyetli olduğunu ifade eder. Hızır'la geçirilen bu kırk saatin sonunda dünya-içinde var olmak bir korku nedeni olmaktan çıkar. Havf (korku) nedeni sadece Allah korkusudur. Hızır bize dünyadan, dünyadaki var olanlardan korkmamayı öğretir. Dünya içindeki varoluşumuz ahiretle ilintilidir. Eğer ahirete yönelik bir tasa, kaygı taşımıyorsak dünyasal varlığımızı hiçlikle kavramış oluruz ki, bu da Hızır'la karşılaşsak bile onu tanımadan geçip gideceğimiz anlamına gelir. Hızır tebdilimekânla değil, tebdilizamanla kendini bize ifşa eder. Şimdiki zamanın, içinde bulunduğumuz zamanın geçmiş ve gelecek bütün zamanları içerdığıne tanık oluruz. Andrey Tarkovski'nin kurduğu bir cümle var: “Zamanın tersine dönebilirliğine inandım artık. En azından düz bir çizgi üzerinde gitmiyor.” *Hızır'la Kırk Saat*'in sinematografik anlatımına çok uygun bir cümle Tarkovski'nin kurduğu bu cümle. “Günleri bıraktınız takvimle uğraştınız” (18) diyerek bizi eleştirirken “*Kayalar takvim yapraklarımdır benim*” (8) der Hızır. Zamana dair metafizik bir algılayış söz konusudur. Zamana dair bilginin sığlığını ortaya koyar: “*Kaç yılı aradan kaydırdım/ Takvim hesabında*” (8). “*Yeni bir vakit alfabetesi*” ne, “*Saatın anlamı*”na (27) dikkatimizi çekmesi de bu yüzden değil midir? Değil mi ki “*Bozulmuş saatleri ölümle iyi etmek*”te (22) üstüne yoktur. Kıyamet arz üzerindeki insana verilmiş olan zamanı belirleyen bir ölçüm aracıdır sanki: “*Yaklaşır kıyameti/ Uzaklaşır kıyameti*” (32). Hızır'la tanışmamız, Hızır'ı teşhis edebilmemiz, ancak onu bütün anlardan soyutlayıp kendimize, kendi varoluşumuza kapı açtığında mümkün olmaktadır. Hızır imgesi tarihî/dinî bir kişilikten öte hepimizin yakından tanıdığı, tanıştığı imgesel bir kahramana dönüşür. Okur-takipçi-insan onu imgeleminde canlandırır. Gündelik hayatımıza anlam kazandırmak için, yeknesak bir ritmin Hızır tarafından sık sık kullanıldığını görürüz. Bu, şairin bizi uyarmak için seçtiği bir yöntemdir:

“Yaklaşır kıyameti/ Burda bir kadın ölmektedir/ Uzaklaşır kıyameti/ Burda bir kadın ölmektedir / Yaklaşır sesi sesi/ Burda bir kadın ölmektedir/ Can vermektedir Galata Kulesi/ Burda bir kadın ölmektedir” (32) [Özel efektler kameranın yaklaşıp uzaklaşmasıyla vurgulanır.] “Yaklaşırlarsa yanacakları/ Uzaklaşırlarsa donacakları/ Bir ins ve cins kıyameti”dir bu.

“*Kimim öyleyse, şimdi, ben? Peki kendimin neresindeyim?*” Bu soruyu soran insan bir Türk şairiydi (Enis Batur/ Yolcu). Bu soruyla başlayan metin şu şekilde başka sorularla bitişiyordu:

“Bilmiyorum, demek ki: Kimin yabancıyım ben.

Bilmiyorum: Nerenin yer-li'siyim.

Kayboluşum, kendimi arama telâşına ve bulma umuduna kayıtlı olabilir mi yalnızca?

Herkes yoldaşına bunu sorar - yoldaşlarından.”
(Enis Batur/ Yolcu)

Bir başka şair de şöyle soruyordu:

“Körüm, o halde karanlık niye benden kaçıyor?

Sağırım, nasıl oluyor da uğultum uzaktan

beni çağırmaktadır?”

Sormaya devam ediyordu şair:

“Yağmurun yoldaşı denebilir mi bana?”

“Kalbime döneceğim, ama hangi yolla?” (İsmet Özel/ Of Not Being A Jew)

“Nerededir yerle gök arasındaki ulak

nerde biz?” (İsmet Özel/ Bir Yusuf Masalı)

Kırk saatin sonunda Hızır, bize kalbimize döneceğimiz yolu gösterirken nerde bulunduğumuzu, kendimizin neresinde durduğumuzu, nerenin yer-li'si olduğumuzu da işaret etmektedir:

*“Tükenin var olun varlığıyla Varlığın
Ki göreceksiniz kesin kesin
Yüzünüzü nereye çevirirseniz çevirin
O'dur var olan var eden”* (40)

Hızırla Kırk Saat bir varoluş sorgusudur aynı zamanda. Varoluşun sınırlarında epik bir çözüm arayışıdır. Varoluş bilincine yepyeni bir Müslüman katkısından söz edilebilir. “Tükenin var olun varlığıyla Varlığın” diyor ve Varlığın tanımında insanın konumuna, önemine vurgu yapıyor. Martin Heidegger'in 'Sein' olarak adlandırdığı da “Mutlak Varlık”tan başkası değildir aslında. Heidegger'in söylediklerinin sağlam bir temele oturtulmuş biçimi değil midir bu şiir bir bakıma? Hızır'ın varlığı, yorumlanmış biçimiyle insanın varoluş gerekçesini açıklamaktadır. Hızır, bizimle burada, arzın üzerindedir. Bizimle birlikte, varoluşu anlamamız için imgelemimizde kendisini Varlığın bir tezahürü olarak açılar.

*“Bir kan pıhtısından bir meniden
Bir insan türeten
Sonra onu büyüten
Sözüne kulak yapan ağız yapan*

*İşine onda bir yetenek özü mayalandıran
İnanış veren sabır veren
Kur'ana da şeytana da
Eş yapan yoldaş yapan sırasında” (40)*

*“Sonra bir değişim daha
Bir değişim daha
Kendisinde özetleyen bütün peygamberleri
Son peygamberin kendisi sanki
Hızır'da işi bitip de aradan çıkan köprülerin en yükseği
Mehdi” (39)*

“Her eri Hızır olan bir ordu”dan bahseder bize Sezai Karakoç (35). Bu ordu Bedir ordusudur.

*“Bu çölde bu uyumsuz evren tüneğinde
Er olan asker olan yalnız biziz
Bedirin ve Kur'anın askerleriyiz” (35)
“Kim ki Tanrıya dayanmamakta dayanmakta kendine
Yakarız kendisini de kentini de” (35)*

Sezai Karakoç, ortaya koyduğu dünya görüşüyle, İkinci Yeni şairlerini anlamsız bulan resmî muhafazakâr çevrelerin anlayışsızlığına sahip sosyalist çevreler tarafından “belirsiz/mistik, çelişkili” bir söyleme sahipmiş gibi gösterildi. (Bkz: Güven Turan'ın Eylül 1969'da Yordam'daki yazısı.) Eger belirgin bir düşünce ve belirgin bir anlatım örgüsüne sahip olduğunu söyleyebilme cesareti gösterilseydi -ki *Hızır ile Kırk Saat* son derece açık, belirgin bir anlatım örgüsüne sahiptir- 60'larda ortaya konan İslami dünya görüşü benimsenmiş, içselleştirilmiş olacaktı. Farklı bir içselleştirme, benimseme ancak şiirin yayımlanışından otuz-otuz beş sene sonra mümkün olacaktır. Bugünkü siyasal İslam serüveninde olup bitenleri anlayabilmek için yeniden ‘Hızır ile Kırk Saat’lik bir belgesel yolculuğa ihtiyacımız var.

Hızır ile Kırk Saat'deki sinematografik anlatımın üstünde durulması gerek. Kitap baştan sona olağanüstü sinematografik bir anlatıma sahiptir. Ne yazık ki, bu anlatım özelliğinin farkına varılmaz da şiirin dağınıklığından bile söz edilir.

*“Sütunlar çökse ne dersiniz
Save gölü kurusa
Ne dersiniz
Sönmez ateş sönse
Geyikler durulsa Yezbül dağında
Çölün davulu çalınsa çalınsa
Kabile süt kabileleri duygularında*

Dağlar ağarsa
Başaklar sararsa
Ne dersiniz

Bir çocuk doğdu Amerika’da
Bir zenci zincirinin şiiri
Ve bir çocuk Avrupa’da
Radyo bulucusunun dedesi
Savaş koparan çocuklar
Şairler sultanlar müneccimler
Bu gece doğdu
Sabaha vardılar
Mekke’de
Küçük bir evde
Zeytinyağından bir lâmba
Odalarda
Dönüp duran yaşlı kadınlarla
Loş bir salonda
Bekleyen büyükbaba
Amcalar dayılar
Bir sır söyleyen yaşlı bir adam da var

Gece yanan anne
Aydınlık bir bardak uzandı
Beyaz bir yastık kıyısından” (33)

Bu olağanüstü sinematografik anlatım böylece sürüp gider. Şiir belgesel film özelliğine sahip, kurgusal bir yapıdadır. “Sanki denizle mülakat yapıyordum da şiir bu mülakâtın notlarıydı” diyor Sezai Karakoç. Yine “sanki orada [Yenikapı’da] Hızır’a randevu vermişim” diyor *Hatıralar*’ında (Diriliş 1990).

“Bengisu Korosu” ve “Batı Korosu” filmde dinamik bir ses efektiyle işlenebilir. “Batı Korosu”ndaki imgeler şiirin hangi gerçeküstü boyutlara, hangi metafizik katmanlara eriştiğinin de göstergesidir. Özellikle “*les chameaux fluorescents fleurissants*” (çiçeklenmiş fluoresandan develer) son derece ilginç bir buluştur ve Sezai Karakoç’un göz kamaştırıcı şiir hazinesinden bir parıltı taşır.

“Bitişik odadaki boşluk” (11) olarak tanımlaması kendini Hızır’ın, etkileyici bir sahnedir. Belki film, kameranın bu “bitişik odadaki boşluk”tan çıkıp yağmurlu bir havada bir türbenin uzaktan görüntüsünü vererek bitebilir: Perdede ya da ekranda “Cihan savaşlarının ilk başyazısı/ İlk insan/ Son türbe/ Ben/ Hızır” (11) yazısıyla.